

แนวปฏิบัติจัดการเรียนการสอนเน้นการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ (SHaPE) ด้านการคิดอย่างมี
วิจารณญาณ ของภาควิชาการพยาบาลสูติศาสตร์ วพบ.พะเยา

1. **ชื่อกระบวนการจัดการความรู้:** จัดการเรียนการสอนเน้นการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ (SHaPE)
ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของภาควิชาการพยาบาลสูติศาสตร์ วพบ.พะเยา
2. **ชื่อชุมชนนักปฏิบัติ:** ภาควิชาการพยาบาลสูติศาสตร์ วพบ.พะเยา
  1. อ.จรรยา   แก้วใจบุญ
  2. ดร.ทักษิภา   ชัยวรรัตน์
  3. อ.ดลฤดี   เพชรขว้าง
  4. อ.บำเพ็ญ   คำดี
  5. อ. เกศินี   การสมพจน์
  6. อ.ทิตติยา   กาวิละ
  7. อ.วรรณิภา   เวียงคำ
  8. อ.อรทัย   แซ่ตั้ง
  9. อ.วรินทร์ธร   พันธุ์วงศ์
  10. อ. สุภาภรณ์   นันตา
  11. อ.จิตติพร   เรือนกุล
3. **ยุทธศาสตร์:** การสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมด้านสุขภาพเพื่อพัฒนาสุขภาพของชุมชนและสังคม
อาเซียน
4. **ที่มาและความสำคัญของผลงาน:**

วิทยาลัยพยาบาล บรมราชชนนีนครพนมมีนโยบายการปฏิรูประบบสุขภาพ มุ่งพัฒนาการให้บริการ
อย่างมีคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ซึ่งในแผนยุทธศาสตร์การ
พัฒนาการศึกษาสำหรับบุคลากรด้านสุขภาพในศตวรรษที่ 21 (2557-2561) เน้นจิตบริการด้วยหัวใจ
ความเป็นมนุษย์ เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และเข้าใจทุกข์ของผู้ป่วย (วนิดา ชื่นกองแก้วและ

คณะ,2557) นอกจกนี้วิชาชีพพยาบาล: เกี่ยวข้องกับชีวิต ความทุกข์ ความเจ็บป่วย และเป็นบริการด้านมนุษยธรรมและวิชาชีพ จากสภาพปัญหาในปัจจุบัน พบการฟ้องร้องของการให้บริการด้านสุขภาพ จำนวนเพิ่มมากขึ้นปัญหาเนื่องจากความไม่พึงพอใจต่อการให้บริการสุขภาพ ส่งผลให้มีการสื่อสาร ลงข่าวเผยแพร่ต่อสังคมและสาธารณชนเกี่ยวกับให้บริการสุขภาพที่ไม่พึงประสงค์มีมากขึ้น ซึ่งส่งผลต่ออันตรายของประชาชนผู้รับบริการและเกิดผลเสียต่อวิชาชีพเป็นอย่างมาก

ดังนั้นในด้านการศึกษายาบาลที่จะผลิตยาบาลเพื่อกลับคืนสู่สังคม จำเป็นต้อง พัฒนาทักษะการคิด การคิดสร้างสรรค์/นวัตกรรมเพื่อนำไปสู่การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ให้บริการมีคุณภาพ เป็นมิตร ด้วยความรัก เมตตา ใส่ใจ เข้าใจและรับฟัง กลุ่มการสอนการพยาบาลมารดาทารก วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พะเยา ได้พัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาให้นักศึกษามีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การมีจิตอาสา ใส่ใจผู้รับบริการ รวมถึงความตระหนักต่อการปฏิบัติการพยาบาล ทักษะทางการพยาบาลเพื่อบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์โดย เพื่อมุ่งเน้นการให้บริการอย่างมีคุณภาพต่อไป

โดยภาควิชาการพยาบาลสูติศาสตร์ ได้มีการใช้กระบวนการสะท้อนคิดในการพัฒนาการคิดและการปฏิบัติให้นักศึกษาสะท้อนคิดถึงสิ่งที่ต้องพัฒนาให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นวงจรของการคิดเพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น ตั้งแต่ปี การศึกษา 2561 จนถึงปัจจุบัน ทำให้นักศึกษาได้มีการฝึกฝนการสะท้อนคิดในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกอย่างต่อเนื่อง หากกระบวนการสะท้อนคิดเกิดขึ้นจนเป็นพฤติกรรม เป็นนิสัยในตัวบุคคล จะทำให้นักศึกษาเกิดความตระหนักต่อตนเอง และจะคิดเพื่อพัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะการปฏิบัติการพยาบาล ที่ดีมีคุณภาพ และให้บริการพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญ กับวิชาชีพพยาบาลเป็นอย่างมาก ภาควิชาสูติศาสตร์ วทบ. พะเยา ได้เห็นความสำคัญ และเห็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมพัฒนาการคิดของนักศึกษาจึงได้ใช้กระบวนการสะท้อนคิด ในการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ อย่างต่อเนื่อง

5. ปีที่เริ่มกระบวนการ: เช่น ปีการศึกษา 2561-2562

6. วัตถุประสงค์และเป้าหมายของกระบวนการ:

1. สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ (SHaPE) ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
2. สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการสะท้อนคิด

7. กระบวนการดำเนินงาน:

1.ประชุมอาจารย์เพื่อวางแผนการดำเนินการส่งเสริมการคิด การคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม เพื่อ
นำไปสู่การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ทำให้เกิดการพัฒนาคูณภาพในการพยาบาลที่ดีกว่าเดิม
ต่อเนื่องจากรอบปีก่อน

2. ออกแบบการดำเนินงาน การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนรายวิชา การพยาบาลมารดาทารกและ
การผดุงครรภ์ โดยระบุไว้ในกิจกรรมการเรียนการสอน (มคอ. 4) ดังต่อไปนี้

- 1) ชั้นปี 3 ส่งเสริมการคิด โดยใช้การจัดการเรียนการสอนแบบมอบหมายงาน การสะท้อนคิด เพื่อ
การดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ในรายวิชาปฏิบัติ การพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์1
- 2) ชั้นปี 4 ส่งเสริมการคิด อย่างมีวิจารณญาณ การปฏิบัติการพยาบาลที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับ
ความต้องการผู้รับบริการโดยใช้การจัดการเรียนการสอนแบบสะท้อนคิด และ มอบหมายงาน
การค้นหาคำถามและหาแนวทางแก้ไขปัญหาในการพัฒนาการเรียนการสอนและการบริการ
พยาบาล การวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหา ในรายวิชาการพยาบาลและปฏิบัติการ
พยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์2
- 3) เมื่อนักศึกษาฝึกภาคปฏิบัติ จัดให้มีกิจกรรมสะท้อนคิดการปฏิบัติการพยาบาล/การให้การ
พยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ อย่างไร จะทำให้ดีกว่าเดิมได้อย่างไร ในทุกสัปดาห์ โดย
อธิบายหลักการสะท้อนคิด โดยเน้น 3 คำถาม ดังนี้
  - 1).รู้สึอย่างไรต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น
  - 2).ได้เรียนรู้อะไร
  - 3).เมื่อพบสถานการณ์เช่นนี้อีก จะทำให้ดีกว่าเดิมได้อย่างไร/นำไปใช้ได้อย่างไร
- 4) นักศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องราวการสะท้อนคิดของตนเองกับเพื่อนในกลุ่ม
- 5) ประเมินผลการสะท้อนคิด และพฤติกรรมกรรมการสะท้อนคิด
- 6) ประเมินผล การให้การพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ (SHaPE)

8. ผลลัพธ์ ตัวชี้วัดความสำเร็จที่สำคัญ: เช่น

1. นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยด้านการประเมินการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ในระดับดีขึ้น
2. นักศึกษามีพฤติกรรมกรรมการสะท้อนคิดหลังการฝึกภาคปฏิบัติ ดีวก่อนการฝึกภาคปฏิบัติ
3. การเปรียบเทียบความต่อเนื่องของชั้นปี 3 และ 4 ที่ได้รับการใช้กิจกรรมสะท้อนคิด มีผลการ
ประเมินดีขึ้น
4. อาจารย์/อาจารย์พี่เลี้ยง ประเมินนักศึกษาในด้านการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ อยู่ใน
ระดับดี ขึ้นไป

9. บทเรียนที่ได้รับ

ได้องค์ความรู้เรื่อง กระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อการส่งเสริมพฤติกรรมการสะท้อนคิด ผักผ่อนการคิดและการให้การพยาบาล อย่างมีวิจรรย์ญาณ ในวิชาการพยาบาลมารดาและทารก เพื่อนำไปสู่การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ สามารถทำได้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนการสอน อย่างเป็นระบบ ดังนี้

- 1) เตรียมความพร้อมและชี้แจงนักศึกษาในการจัดการเรียนการสอนดำเนินการพัฒนาการคิดและทักษะการบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์โดยใช้กระบวนการสะท้อนคิด โดยใช้ แนวคิดตะกร้า 3 ใบ คือ ให้นักศึกษาสะท้อนคิด โดยใช้คำถาม 3 คำถาม ดังนี้
  - 1.รู้สึกอย่างไรต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น
  - 2.ได้เรียนรู้อะไร
  - 3.เมื่อพบสถานการณ์เช่นนี้อีก จะทำให้ดีกว่าเดิมได้อย่างไร/นำไปใช้ได้อย่างไร จากนั้น มอบหมายงานการสะท้อนคิดในการฝึกภาคปฏิบัติรายวิชาการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 เพื่อสะท้อนการปฏิบัติของตนเองและการปฏิบัติกรพยาบาลและหาแนวทางพัฒนาให้ดีกว่าเดิม (ดำเนินการตั้งแต่ชั้นปี 3 รายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 และชั้นปี 4 รายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 2)
- 2) เตรียมความพร้อมนักศึกษา ในประเด็น
  - 2.1 ทำให้ได้บทพวตนเองมากขึ้น
  - 2.2 รู้จักการฟังมากขึ้น และทำให้เข้าใจ รับรู้ถึงความรู้สึกผู้อื่นมากขึ้น
  - 2.3 เรียนรู้ถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคลที่ไม่เหมือนกัน
  - 2.4 เรียนรู้ถึงการไม่ตัดสินผู้อื่น
  - 2.5 การสะท้อนคิดทำให้ได้บทพวสิ่งที่ปฏิบัติไปแล้ว และคิดถึงแนวทางปฏิบัติที่จะทำให้ดีกว่าในครั้งต่อไป
- 3) มอบหมายงานการดูแลผู้รับบริการรายบุคคล วิเคราะห์ปัญหา ความต้องการของผู้รับบริการ
- 4) มอบหมายงานการสะท้อนคิด เพื่อวิเคราะห์ตนเอง วิเคราะห์สถานการณ์ ศึกษาหาแนวทางการแก้ไขปัญหา และเตรียมพัฒนางานให้ดีกว่าเดิมจากการฝึกภาคปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 2
- 5) จัดให้อาจารย์ประจำกลุ่มเป็นที่ปรึกษาให้แก่นักศึกษาในการจัดทำกรสะท้อนคิดเพื่อช่วยพัฒนางานให้ดีกว่าเดิม พัฒนาการพยาบาลให้ดีกว่าเดิม เพื่อให้ผู้รับบริการได้รับบริการที่เหมาะสม
- 6) ได้พัฒนาการปฏิบัติงานให้มีคุณภาพยิ่งและการดูแลสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์

10. ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ:

- 1) การเตรียมความพร้อมและชี้แจงนักศึกษาให้เข้าใจถึงเป้าหมายในการพัฒนา
- 2) การจัดให้มีข้อตกลงร่วมกันก่อนการดำเนินงานที่ชัดเจน
- 3) อาจารย์ประจำกลุ่ม สนับสนุนเป็นที่ปรึกษาให้แก่นักศึกษาเพื่อช่วยพัฒนางานให้ดีกว่าเดิม
- 4) อาจารย์ประจำกลุ่ม มีความรับผิดชอบ และพร้อมที่จะพัฒนานักศึกษา ด้วยกระบวนการสะท้อนคิด
- 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่ม เพื่อพัฒนาตนเองหรือการให้การพยาบาล ให้ดีกว่าเดิมเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนหรือการพยาบาล
- 6) การเห็นผู้รับบริการได้รับการพยาบาลที่ดีมีคุณภาพ และมีความพึงพอใจต่อการให้การพยาบาลของนักศึกษา ทำให้นักศึกษาภาคภูมิใจที่จะทำให้ดีกว่าเดิมอย่างต่อเนื่อง

11. แนวทางในการพัฒนากระบวนการจัดการความรู้ครั้งต่อไป:

การจัดเวทีสัมมนาวิชาการกลุ่มการสอนในการเสริมสร้าง SHaPE

12. ปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงาน:

ระยะเวลาในการทำกิจกรรมค่อนข้างจำกัด

เวลาสำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มวิชา ค่อนข้างจำกัด

จรรยา แก้วใจบุญ

พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ

หัวหน้ากลุ่มการสอนการพยาบาลมารดา ทารก และการผดุงครรภ์